

have Noget derimod. — De af den høitærede Indenrigsminister foreslaaede Ændringer til §§ 14 og 19 ere væsentlig Redaktionsændringer, som Udvalget ganske maa tiltræde. — Derksom det af Udvalget stillede Forslag til § 10 maatte blive vedtaget, har man troet, at det var ønskeligt, at der i Titelen i Stedet for „Værksteder“ kom til at staa „fabrikmæssig drevne Værksteder“, og at Titelen tillige angav, at Loven ogsaa angaar det Offentliges Tilsyn med disse Fabrikker og fabrikmæssig drevne Værksteder. — Jeg beder om Tilgivelse, om jeg maasse er streift noget ind paa den Motivering, som nærmest tilhørte den høitærede Indenrigsminister, men det hidrører fra, at jeg sit Ordet for den høitærede Minister.

Indenrigsministeren: Ja, jeg havde ganske vist tænkt paa at tage Ordet først, men det gik saa hurtigt med, at den ærede Ordfører fik Ordet, at jeg blev afskaaren derfra. Jeg skal nu søge saavidt mulig at undgaa Gjentagelser, idet jeg i Meget kan slutte mig til, hvad den ærede Ordfører har sagt. For mig staaer det som et utvetydigt Resultat af Thingets Afstemning ved 2den Behandling, at man ønskede at se Lovens Omraade begrændset, og efter de Uttringer, der falbt under Diskussionen, maatte jeg antage, at man nærmest ønskede at se det begrændset saaledes, som jeg nu har foreslaaet i mit Ændringsforslag under Nr. 1, saa at altsaa alt Haandværk blev udelukket, medmindre det drives paa en fabrikmæssig Maade. Naar jeg har kunnet gaa ind paa en saadan Begrændsning, er det, fordi jeg ikke skjønner rettere, end at det, der nu skydes ud, efter al Sandsynlighed maa komme med en anden Gang. Det turde vel være muligt, at Stemmungen ikke er tilstrækkelig forberedt til, at man kan gjøre, hvad man har gjort andekstedes, nemlig at tage Skridtet fuldt ud første Gang, men maa tage det i to eller tre Gange. Naar Omraadet skal begrændses, maa jeg imidlertid rigtignok ønske, at man ikke ganske vil fastholde de Grændser, som Udvalget fastslog i den Affattelse, som Lovforslagets § 1 nu har. Jeg tror, som den ærede Ordfører sagde, at det i det Hele er rigtigt ikke at have en Begrændsning efter Mennesketal og heller ikke at gaa ind paa Begrebet om Deling, men at man derimod hellere skal holde sig til den almene Opfattelse af, hvad der er fabrikmæssig Drift og hvad ikke, og saa overlade Indenrigsministeren Afgjørelsen i Lovtilfælde. Jeg tror, at dette er den eneste praktiske Ordning, og jeg holder mig overbevist om, at den vil fremkalde langt mindre Tvivl, end om man vilde forsøge paa i selve Loven at give en Definition paa, hvad der er Fabrik og hvad ikke. Et meget vigtigt Hjælpeniddel i saa Henseende vil ogsaa have i Bedkommendes egen Erkendelse af, hvad der maa kaldes en Fabrik. Den ærede Ordfører har nævnt, at der findes adskillige praktiske Fordele

ved at drive en Virksomhed som Fabrik i Stedet for som Haandværk. Er dette Tilfældet, maa de Vedkommende selvfølgelig ogsaa finde sig i at blive behandlade som Fabrikanter. Jeg kan ikke se, at der skulde være nogen overordentlig stor Fare ved at lade Indenrigsministeren være den, der i Lovtilfælde skal have den afgjørende Stemme, og det ikke blot fordi der jo ikke kan være nogen særdeles Opfordring for ham til, naar det en Gang er Lovens Tanke, at egentligt Haandværk ikke maa drages ind derunder, da at søge at gjøre dette, men ogsaa fordi der er sat en meget væsentlig Stopper for Muligheden af at kunne optræde paa denne Maade ved den Begrændsning, som selve Lovforslaget nu indeholder med Hensyn til Inspektørerne, ligesom der jo ogsaa for begge de høie Thing, dersom der virkelig skulde komme en Minister, som udstrakte sin Bemyndigelse over fornuftige Grændser, vilde være tilstrækkelig Leilighed til at gribe ind, idet de jo hvert Aar skulle bevilge de fornødne Midler til Inspektørernes Lønning. Jeg foretrækker langt denne Afgjørelse for den, som to ærede Medlemmer (Sessen og Critsen) have forsøgt at indsætte ved deres Ændringsforslag til Ændringsforslaget under Nr. 1, og det forekommer mig, at der ikke kan gives noget bedre Forsvar imod dette Forslag, end netop det, som den ærede Ordfører, der er en af Forslagsstillerne, selv gav i sit Foredrag. Han erkjendte nemlig, at det i Ændringsforslaget givne Kriterium, skjøndt det paa mange Steder kunde være tilstede, dog paa ingen mulig Maade kunde siges at være udtømmende, ja, han gik endog saa vidt, at han forklarede os, hvorlunde man gjennem en Fastholdelse af Delingen vilde kunne faae adskillige, endog meget smaa Værksteder ind under Loven, hvorimod der til Gjengjæld efter det foreslaaede Hovedkjendemerke vilde kunne være store, fabrikmæssige drevne Bedrifter, som man ikke var i Stand til at ramme. Jeg ser ikke rettere, end at man, naar det skal være Delingen af Arbeidet, som der skal lægges særdeles Eftertryk paa, vil kunne faae ikke blot Skomager- og Skrederværksteder, men ogsaa mangfoldige andre, som langt fra kunne siges at være store, med ind under Loven. Hvad siges ærede Medlemmer f. Ex. om et jevnt Kleinsmedeværksted, hvor der forserdiges Laale? I et saadant Værksted gjør maasse en Arbejder Tjenedene, fordi han har størst Ovelse deri, og en anden Nøglerne og en tredje Skrueerne; skulde da dette Værksted, hvis hele Bestand maasse bestaar af 4 eller 5 Mennesker, paa Grund af, at Arbeidet der er delt, trækkes ind under Fabriktilsynet? Nei, jeg maa anse det for at være et i høieste Grad uehdigt Forsøg i den høiere Videnskabelighed — om jeg saa maa sige — at ville forsøge paa theoretisk at betegne, hvor Grændsen imellem det fabrikmæssige og Ikkefabrikmæssige er. Jeg tror, at det eneste Forstandige er at holde sig til den praktiske Op-